

ЧУРАПЧЫ ЭДЭР СААҢА

Шинээн сэтгүүлчид чингэрэн

Самаан сайын салаллан кэлэн күн сылаас уотунан угуттуур, халлаан арыт харана, арыт үрүмэ былыттарынан бүрүллэр. Айылбабыт барахсан ситэн-силгилээн турар кэмэ. Киһи эрэ таһырдыа тахсан сүүрүөн-көтүөн, оонньуон-көрүлүүн, сөтүөлүүн бабарар. Бу кэмнэ ким дьыба сытыай?

Халлаанга үрүмэ былыттар аа-дьуо усталлар. Күн арбаалак эрэр. Кизһэ. Дьон тизгэйэ-саарыа дьылаарин диэки халлааллар. Үксүлэрингэр үлэ чааһа бүтэ. Оттон милиция, балыһа дьуһуурунайдарыгар үлэлэрин үгэнэ. Ол туһунан салгыы түүнүгү рейдэни билиһиннэрбим.

От бийн 14 күнэ. Чэлпиэр.

Аан-бастаан начальниктан көнүл ылан дьуһуурунайга биллэрбим. Кизһэ абыс чааска кэлэр диэтилэр.

19:51 : ИДьО таһа. Рейдэ 20:00 буолуохтаах. Кэтэһэбин. 20:01 : Дьуһуурунай чаастан икки киһи тахсан барда. Ол патрулларым эбит. Куоттаран кэбистим. Сотору собус ИДьО иннигэр массыына кэлэн тохтоото. Холуочук дьон сылдыбаллар. Атын массыынада олорсоллор. Ол биризмэбэ дьуһуурунай тахсан тугу эрэ быһаарса сатыыр. Истэр аат суох. Сотору дьуһуурустубада сылдыар патрулларым кэлэллэр. Билигин кэлэспит дьон ол дьону илдьэ ханна эрэ бардылар.

20:19 : Кэтэһэ олоробун. Санаабар, хайдах эрэ илдьэ сылдыахтарын бабарбаттар дуу дьон санаа уоскуур.

20:32 : Дьэ, кэтэһэн-кэтэһэн рейдэ барсам түбүн. Г.П.Захаров патруллаах. С.И.Седалищев уоплардаах сабалыбыт. Суоппарбыт суолу көрөр-истэр ГУП тэрлэттэнтэн сылдыар. Маны "общественность" дьон ааттыллар эбит. Хас биридир тэрлэтэ түүнүгү рейдэбэ график быһыытынан бэйэтин массыынатын ытан көмөлөһөр.

20:47 : Скверинэн эргийэн Ярославская аатынан уулуссага табыстыбыт. Арбаа диэки бара сырыттыбыт уонна төттөрү кэлэн ИДьО иннигэр турабыт.

21:25 : Дьуһуурунай чааска парикмахерскай утары турар дьыба итирик киһи утуяа сытар дьон биллэрдилэр. Онно бардыбыт. Бу сырыыга түүнүгү аргыстарым уларыдылар. И.Н.Максимов, С.С.Янышев диэннэр, бийиллыбыт сирбитигэр кэлэбит. Биһир дьыба өрө көтөн түһэбит. Дьыбаһыллар соһуйаллар. Атын дьыба эбит. Кэжкэлэһэ олбуорго тахсабыт. Онно биһир киһи утуяа сытар буолар. Илдьэ барабыт. Баран иһэн араа эмиз итирик киһини ылабыт.

21:30 : Дьэ, түүнүгү рейдэ сабаланнаба. Бу олорон суоппарбын кытта сэлэһэбин. "Массыынама наһа куһаан. Арыыта бүтэн эрэр. Сатаан собуоттаммат дии, — дьон санаатын үлэстэр. Кырдык да, түүнү быһа эрдэйдэнибит. Массыынабыт сатаан собуоттанан биһирбэккэ сордоото. Ханна тийэбит да сыыр көрдөһүнэ буолар.

21:38 : Балыһа алааһыгар ыгырыы кэлэ. Тийибиппит квартира хатыылаах.

22:15 : Караоке-барга барабыт. Дьон сана мустан эрэр. Бэрээдэк үчүгэй.

22:47 : Ярославская аатынан уулуссага биһир адырыһы бэрэбизкэлэстибит. Дьыба хатыылаах буолан биһирдэ.

23:00 : Тумуһахтаах алааска саванан ыттылар дьон дьуһуурунай рациянан биллэрдэ. Онно тийибит. Икки массыына турар: инмарка (H048AP) уонна "Жигули" (E288AO). Биһир киһи баар. Улахан холуочук туруктаахтар. Дьуһуурунай массыынаны кэтэһэбит. Тутуллубуттар! Сыл ыппыппыт, туох да буруйу онорботубут, айдааны тардыбатыбыт, — дьһэллэр. Айдааны тардыбатыбыт димлэр да, алаас үрдүнэн олоһор дьон бары кэриэтэ утуйбакка харах, кулгаах буолан тураллара.

23:37 : Мурун - Тымпыяа муостатыгар биһир массыына турар ону бэрэбизкэлэстибит. Үчүгэй.

23:44 : Дьуһуурунайга кэлэн боротокуол онордулар. Бу

кэмнэ Мындабаайы участкавайын М.Н.Амосовы кытта кэпсэтэбин. Киһи бу курдук иһитиннэрэр: "Бу ый 10 күнүгэр Мындабаайыга арыһаан баран ханна да үлэлээбэт 1984 сыллаах төрүөх А.И.Николаев, Г.Г.Ильин оскуола оҥолорун сынныалан лааһырыгар кэлэн оҥолору куттаан уонна үлэһиттэри үөһэн суут уурааһынан уон сууккада хаайылынылар. Киһилэр олунньу ыйга оскуолаба кэлэн кыра оҥолору куттаан, айдааран "Общественная сиргэ аһы утаһы

иһэн сылдыбы" дьингэ ыстарааптамыттар. Эдэр ычат манньк быһыыланара олус хомолтолоох. Кыра оҥолорго бэйэни куһаан өттүттэн көрдөрүү наһа үчүгэй суох.

00:18 : Балыһаттан дьуһуурунай кэлэ. Докумусон толорор. Тутуллубуттары көрөр.

00:30 : Рейдэ табыстыбыт. Уруккуларбар Д.В.Петров эбилиһнэ. Караоке-барга тийибит. Баран иһэн биһир "Камаһы" туттубут. Онтон караокены баран салтыбыт. Өйдөөх киһи суох. "Байдам" дьон кафены өнөйдүбүт. Караокегаасар манна арыый да эбит. Киһи да абыах.

1:38 : Арбаа бардыбыт. Гимназия таһыгар түөрү кыра уолаттар олоһоллор. Олору сурунан ылыбыт.

1:45 : Сквер таһыгар пааматынньыка дьон баар дьон буолла. Тийибиппит кэрэ ангардарбыт пийэ хантата олоһоллор.

2:00 : Рейдэ чилиһиннэрэ баран рапордаатылар уонна дыһытыгытар тарастыбыт.

Манан түүнүгү рейдэ дьуһуурустубалаан бүтэр. Ити курдук рейдэ түмүгүнэн көрдөхкө, бу түүн үксүн итирик дьону туттубут, уопсай бэрээдэги хонтуруоллаатыбыт.

Бу кэниһтэн маһыныгэ этиэби бабарыллар. Түүн үлэһит бар, кафе туһунан эттэххэ, күн-түүн сайдан иһэрбит үчүгэй бөбө буоллаба дии, ол эрэн үчүгэй куһаана, куһаан үчүгэй суох буолбат. Културнайдык, киһи сиринэн сылдыахха наада. Барга, кафега бэрээдэги көрөр киһи суох. Ким остуолга утуяа олоһор, аһы утах хаата сиргэ ыһыла сытар. Аһылыгыр стойкада пийэ арааһа баар, оттон атын киһи аһы аһа аһыахха дылы.

Аһы утаһы иһэн баран буруйу оноруу үгүс. Онон манньк сынныанар сирдэргэ кытаанах хонтуруол наада.

Биллэн турар, бу биһир рейдэ түмүгүтээх этии буолбат, түгэн эрэ буоллаба дии. Билигин каникул кэмнэгэр эдэр ычат да, оскуола оҥолоро да уоскул-тэскил сылдыаллара элбэх.

Төһө да сайынныгы түүн үчүгэин, кэрэтин иһин бэйэ бодотун тутуна сылдыаххайын! Аһа көлүөнэ, ийэлэрбит, адаларбыт, эдьиниһэрбит, убайдарбыт кэлэр кэскил иннигэр эппиэтнэстэххитин, киһилэргэ куһаан өттүнэн холобур буоларгытын умнуман!

АЙАНА.

Хаартыскаларга: рейдэ кэмнэгэр.

САЙЫН ЫЧЧАТ ТУГУ ГЫНАР?

Биһиги бу Чурапчы сэлэһинньэтин иһигэр кыраакый ыйытык ыыттыбыт. Бу үүнэн эрэр эдэр ычат сайынны кэмнэ туһунан дьарыктаналлар, таах сытар дуу, үлэһит-хамсыыр эбит дуу?

Мин бастакы көрсүбүт дьоммуттан ыйытабын:

— **Дорооболорун, аакыт-суолгут кимнээх дьон буолабыт, туох идэлээх дьоннугу уонна бу сайынны кэмнэ тугу үлэһиттэ-хамсыыгыт?**

— Дорообо да буоллун! Чэ мин Николай Николаевич Ноев диэммин. Чурапчы төрүт олохтообуун, идэм уонна үлэм бастайааннан мистэтэ суох, бу билигин хата бэрт былдаһыктаах үлэ булан "Томторстрой" ХЭТ-кэ үлэһит-хамсыы сылдыабын. Бу үлэни куораттан бизэ тэрлэтэ былдаһыта, хата М.Д. Гуляев баар буолан биһирбэккэ сүрдээгин көмөлөһө, бу үлэни тэбэн биһирдэ.

— **Ол тугу үлэһиттэ?**

— Оскуола-интернатка оҥолор олоһор уопсай дьылаарин алта киһилээх биригээдэ буолан тас өртүн общивкалыы сылдыабыт, биһиги директорбыт — П.П.Архипов, прорабыт — Н.М.Хокотанов.

— **Оттон мин Алексей Васильевич Бушков диэммин, эмиз "Томторстройга" үлэһиттэ, идэм суох буолан үлэ көстүбэт.**

Ол иһин сайынны кэмнэ быстах үлэ көстөн үлэһит сылдыабын.

— Степан Степанович Николаев дьон буолабын, идэбинэн суоппарбын. Бу сайынныгэ биризмэбэ идэбинэн үлэ булбатым. Ол иһин эмиз бу тэрлэтэ үлэһит сылдыабын.

— Руслан Васильевич Гаарильев дьон буолабын. Үрдүк үөрэхтээх педагогун, билигин уопускабар бу үлэ булан харчылаһа сылдыабын.

— Мин Аяал Владимирович Харитонов диэммин. Идэм элбэх: технология уонна предпринимательство учуутала. Электрик, суоппар уо. д. а.

— Михаил Михайлович Дьячковскай диэммин. Физкультура уонна спорт учууталабын, Томпо улуһугар үлэһит-хамсыы сылдыабын, билигин уопускам буолан манна дойдубар кэлэн быстах үлэ булан "Томторстрой" ХЭТ-кэ уопсай дьыба общивкалаһыныгар сылдыабын.

— Онтон мин Петр Петрович Калачев диэммин. Пекинскэй массаажнай академияны бүтэрэн билигин массаажист идэлээһин. Эмиз бу уолаттары кытта харчылаһа сылдыабын.

Суол устун хааман иһэн эмиз аһыах ыччаты көрсө түстүм, бэрт сыгы-хотуу тутуулаах дьон.

— **Һэ...Һэ (уол күлэр) мин Валентин Игнатьевич Олесович. Идэм бордодукта уонна сырьё соботуопкалааччы. Оттон үөрэхтээх киһи буоларым быһыытынан идэбинэн үлэ көрдүү сылдыабын...**

— Афанасий Иванович Пестряков диэммин. Идэбинэн үрдүк үөрэхтээх физкультура уонна спорт учууталабын. Билигин үлэ көдүү сьрдыабын.

— Владимир Васильевич Михайлович ЧГФКСИ 2004 сыллаах ыттыккабын. Билигин уопускам, дьоммор илин-атах буолабын, дьыба үлэтэ ханна барыа, дьоммор илин-атах эбэт, от оттоһуна, мас мастааһына онтон да атын элбэх.

Дьэ, мин манан кылгас ыйытынныгы түмүктэһинэ. Ол аата биһиги түмүктүт манньк, дьон буолла, Чурапчы ыччата олус үлэһит эбит ону биһиги сатаан көрбөппүт. Ол иһин араас сыһыа-халты сабадалаһыны тастан көрөн быһа этэн кэбинэбит. Бу ыйытынныгытан көрөн, хас биридир үрдүк уонна орто үөрэхтээх ычат төһө да уопускага буоллар, үлэ булан үлэһит сылдыаба тарбахха баттанар үтүө дьыла буолар.

П.АЛЕКСЕЕВ.

